

การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม

Development Buddhist School Administration Model Focused on Knowledge
Management of Chiangdao Wittayakom School

อิทธิพล อินถา Ittiphon Intha

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ Chatchai Sirikulpan

พระครูวิทิศานุสรณ์, ผศ.ดร. Prakhravititsasanatorn , Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

ittipol1142@gmail.com

Haripunchai Review 24/10/2023

Haripunchai Review 26/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 2)สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 3)ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้และ 4)ประเมินผลและพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม การวิจัยและพัฒนา มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินและประเด็นสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน pair sampling t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) ผลการศึกษาสิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง การประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพซึ่งไม่ส่งผลสำเร็จในปีการศึกษา 2564

2)การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาว ได้แก่ 1 การค้นหา/บ่งชี้ความรู้ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5 การเข้าถึงความรู้ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7 การเรียนรู้ และการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้รายข้อมีค่าเท่ากับ 1.00

3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่าหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000

4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, โรงเรียนวิถิพุทธ, โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม.

Abstract

This research aims to 1) Study and analyze the administrative situation of Chiang Dao Witthayakhom School's Buddhist Way School. 2) Create a Buddhist school administration model using knowledge management processes. 3) Experiment with the Buddhist school administration model using knowledge management processes and 4) Evaluate and develop the management model for Buddhist schools. Using the knowledge management process of Chiang Dao Witthayakhom School research and development There was a sample of 54 people selected purposively. Research tools include document analysis form, interview form, evaluation form and focus group discussion points. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, pair sampling, t-test, and content analysis.

The research results found that:

1) Results of the study of what was expected and the actual situation. Evaluation of the operations of the Buddhist Way School of Chiang Dao Witthayakhom School, 29 factors, found that the evaluation results were at the

quality level 2 out of 5 quality levels, which did not result in success in the 2021 academic year.

2) Creation of a Buddhist school management model of Chiang Dao School, including 1 searching/identifying knowledge 2 creating and acquiring knowledge 3 organizing knowledge into a system 4 compiling and filtering knowledge 5 accessing knowledge Know 6 sharing knowledge and 7 learning and checking theoretical reasonableness The probability of each item is equal to 1.00.

3) The results of the experiment using the Buddhist school administration model of Chiang Dao Wittayakhom School found that after using the model, there was a higher average score of practice level than before using the model, t-test statistical value was 11.65, with statistical significance at .000

4) Results of the evaluation of administrators' and teachers' satisfaction with the administration of Buddhist schools. It was found that overall the level was at a high level.

Keywords: Developing model, Buddhist school, Chiangdao Wittayakhom School.

บทนำ

โรงเรียนวิสุทธิพุทธจึงถือเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคมโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคลเพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยให้ก้าวหน้าสามารถรับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างไร้ขีดจำกัดจึงมีแนวคิดจัดตั้ง โครงการโรงเรียนวิสุทธิพุทธขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนอื่นที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จึงถือเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทย สามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คน เก่ง ของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3) ดังนั้น การบริหารโรงเรียนวิสุทธิพุทธว่าเป็นเรื่องของครูผู้สอนเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนาหรือเป็นเรื่องของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเน้นให้เฉพาะรายวิชาพระพุทธศาสนาเท่านั้นที่ถือว่าเป็นวิสุทธิพุทธทำให้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาต้องทำงานอย่างเดียวดายกัลยาณมิตรที่มีความพอใจ

ความชอบความรักมีความขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่มีจิตใจจดจ่อกับการทำงาน (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2552 : 36)

การดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธจะต้องมีแนวทางและวิธีการอย่างหลากหลายที่จะช่วยกันส่งเสริมและดำเนินการพัฒนานักเรียนในด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักพุทธธรรม ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นักเรียนมีวัตรปฏิบัติในการกิน อยู่ ดูและฟังเป็น ครูบุคลากร ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นบุคคลที่ต้อง “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 14) รวมทั้งโรงเรียนจะต้องมีระบบการบริหารจัดการตามแนวทางวิถีพุทธที่ถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพ มีจุดเน้นสำคัญการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพที่เพียบพร้อมไปด้วยความเก่ง ความดี มีความสุข ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ (พระศรีธวัช เมธี (ขณะป.ธ.9) และคณะ, 2547 : 3) การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักการศึกษา, 2551 : 24) พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน มีปัญหาในการขาดผู้รู้ชัดในหลักธรรม ถึงแม้จะได้มีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสอนในวิชาพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยังให้ความสำคัญต่อกิจกรรมนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไม่มีการกำหนดกรอบแนวทางกระบวนการและการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน ขาดการนิเทศติดตามเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ยังขาดความรู้ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธยังไม่เพียงพออีกทั้ง ไม่มีการประเมินกิจกรรม บางโรงเรียนยังคงดำเนินกิจกรรมเดิม ไม่ปรับเปลี่ยนตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากการผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2564 พบว่าอยู่ในระดับ 2 จาก 4 ระดับ และยังต้องมีการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มคุณภาพของสถานศึกษา บุคลากร และนักเรียน ให้มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งระบบ ข

การสำรวจความต้องการพัฒนาและปัญหาจำเป็นของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมที่ผู้วิจัยเป็นผู้สำรวจด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) จากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ มีความจำเป็นและต้องการที่จะปรับปรุงมากที่สุด และการประชุมของคณะกรรมการงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม (โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม, 2563 : 3) พบว่า การดำเนินพื่อใจในระดับหนึ่ง เห็นว่ายังจะต้องพัฒนาด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ ผู้บริหารและครูไม่มีความรู้โครงการโรงเรียนวิถีพุทธดีเท่าที่ควร ขาดแนวทางการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ตลอดจนขาดรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่มีคุณภาพอย่างชัดเจนประกอบกับสภาพสังคมและชุมชนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐดล โกมลสิทธิ์ (2550 : 32-44) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิตด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลกระทบ ดวงธิดา พุตระกูล (2554 : 46-85) พบว่า ขั้นนำการเรียนรู้เป็นขั้นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ส่วนขั้นที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และงามจิต จิตจักร (2558 : 20-38) พบว่า บทบาทที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ บทบาทในขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ บทบาทในขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาและบทบาทในขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด

การบริหารความรู้หรือการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เรียกว่า “KM” โดยวิจารณ์ พานิช (2546 : 203-216) กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นที่การเรียนรู้แบบการปฏิบัติซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์และเน้นความรู้ที่เป็นความรู้ในคนที่เรียกกันว่า ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ส่วนความรู้ที่ได้จากเอกสารตำราต่าง ๆ นั้น เรียกว่า ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่ค้นหาได้จากสาธารณะทั่วไป ทำให้หน่วยงานมักเกิดการละเลยความรู้ที่อยู่ในคน จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนให้ออกมา เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง ซึ่งประพันธ์ ผาสุกยัต (2550 : 103-107) กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า การบริหารจัดการความรู้ของบุคคลหรือองค์กร เป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการโดยแต่ละบุคคลหรือองค์กรอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกัน

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะหัวหน้างานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จึงสนใจศึกษาโดยมีคำถามในการวิจัยได้แก่ สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ เป็นอย่างไร รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ควรเป็นอย่างไร ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นอย่างไร ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นอย่างไร เพื่อที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถิพุทธให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธอีกทั้งยังช่วยค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินผลและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2) ครูโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 50 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) (R1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการ จำเป็นรวมถึงผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ 29 ประการประจำปี 2564 2) นำแบบ วัดความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมที่ แบบสอบถามที่มีการตอบสนองคู่เพื่อวัดความต้องการจำเป็น 3) วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 4) จัดลำดับความต้องการจำเป็น(นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2550) และ 5) วิเคราะห์ สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถิพุทธ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ 2) ด้าน การจัดวิถิพุทธสู่การเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา 4) การการพัฒนาบุคลากร และคุณลักษณะบุคลากร และ 5) ด้านการเกื้อกูลสัมพันธ์โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน โดยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ (Design and Deveiopmens) = การสร้างรูปแบบ Development (D1) : การสร้างรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษา เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร 3 ประเด็น คือ (1) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธ (2) แนวปฏิบัติที่ดี และ(3) ข้อเสนอแนะ 3) นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ลักษณะกึ่ง โครงสร้าง โดยกำหนดเป็น 5 ประเด็น คือ หลักการ แนวคิด บทบาทหน้าที่ และภารกิจ การบริหาร จัดการและกระบวนการ แนวปฏิบัติที่ดี และข้อเสนอแนะในการดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธ 4) สังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในดำเนินการโรงเรียนวิถิพุทธเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบ และ5) สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียง ดาววิทยาคมโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธโดยใช้กระบวนการ จัดการความรู้

ตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) (R2) : การนำรูปแบบไปใช้

การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยการทดลอง

กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ มาทดลองใช้กับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) (D2) : การประเมินการใช้รูปแบบ

1) การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลการทดลองตามกระบวนการของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยกำหนดแนวทางการประเมินผลใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมได้ดำเนินการประเมิน 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ ประจำปี 2565 (2) ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมโดยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท

2) สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มแล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์และนำเสนอเชิงพรรณนา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ Pair Sampling T-Test

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมมีผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (โรงเรียนวิถีพุทธ) มีผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 1 งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 งาน

ป้องกันและแก้ไขปัญหาเพศและสิ่งเสพติด ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 3 ด้วยความคิดเห็นที่ว่า หากบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมนำชีวิตจะทำให้สิ่งเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษาลดลง และการดำเนินชีวิตของนักเรียนก็จะมี การเข้าไปในทางที่เหมาะสม แต่ยังขาดรูปแบบการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นรูปธรรมและตามหลักวิชาการ ซึ่งควรเริ่มจากขั้นการวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็น การวิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรมของโรงเรียน ขั้นการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจนถึงขั้นการประเมินผลและรายงาน นอกจากนี้ผู้บริหารและคณะครูจำนวน 54 คน ยังขาดการออกแบบวิธีการและกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นเสมือนเข็มทิศในการดำเนินกิจกรรม และผู้วิจัยได้ศึกษาผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ จากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2564 พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคมมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ไม่ส่งผลสำเร็จในปีการศึกษา 2564

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ และตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประกอบที่ใช้ในการวิจัยของของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence = IOC) ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ และสอดคล้องของรูปแบบโดยมีจุดเด่นคือเริ่มตั้งแต่คุณลักษณะของผู้บริหาร และครูทั้งนี้รูปแบบคู่มือการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธฉบับนี้เป็นคู่มือที่มีประโยชน์มาก ก่อให้เกิดแม่แบบที่ดีเป็นตัวอย่างของผู้เรียนในสถานศึกษาได้ทำให้เกิด การพัฒนาตนเองทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และการมีส่วนร่วมในชุมชนได้ทั้งนักเรียนและบุคลากรเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

พบว่า การเปรียบเทียบการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่การประเมินการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ของปี 2564 และ 2565 โดยรวม พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 (Sig. <.05) แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ มีค่าแตกต่างกัน ซึ่งทำให้ทราบถึงการมีรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมทำให้การบริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีแนวทางชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประเมินผลและพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อผลผลิตเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจสูงที่สุดคือ ข้อ 1.2 โรงเรียนประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนทราบในความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2.9 โรงเรียนมีกิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ที่เตือนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อ 2.10 โรงเรียนจัดกิจกรรมเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น กิจกรรมเสียงตามสาย จดหมายข่าว การจัดนิทรรศการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2.5 โรงเรียนมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนอยากทำความดี เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ โดยจัดเวลาที่เหมาะสมรวมทั้งการกล่าวประกาศ ยกย่องผู้ทำความดีเป็นประจำ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

อภิปรายผลข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมพบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (โรงเรียนวิถีพุทธ) มีผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 1 งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาเพศและสิ่งเสพติด ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 3 ด้วยความคิดเห็นที่ว่า หากบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมนำชีวิตจะทำให้สิ่งเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษาลดลง และการดำเนินชีวิตของนักเรียนก็จะมีชีวิตที่ดีขึ้นไปในทางที่เหมาะสม แต่ยังคงขาดรูปแบบการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นรูปธรรมและตามหลักวิชาการ ซึ่งควรเริ่มจากขั้นการวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็น การวิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรมของโรงเรียน ขั้นการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจนถึงขั้นการประเมินผลและรายงาน นอกจากนี้ผู้บริหารและคณะครูจำนวน 54 คน ยังขาดการออกแบบวิธีการและกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ การกำหนดวัตถุประสงค์ ที่เป็นเสมือนเข็มทิศในการดำเนินกิจกรรม และผู้วิจัยได้ศึกษาผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ จากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2564 พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคมมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพ 2 จาก 5 ระดับคุณภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ไม่ส่งผลสำเร็จในการศึกษา 2564

อภิปรายผลข้อที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมก่อนนำไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของ สำนักการศึกษา (2551 : 24) พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียน มีปัญหาในการ ขาดผู้รู้ชัดในหลักธรรม ถึงแม้จะได้มีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสอนในวิชา

พระพุทธศาสนา แต่ก็ยังขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยังให้ความสำคัญต่อกิจการมนั้น ไม่ดีเท่าที่ควร ขาดการนิเทศติดตามเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ขาดความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐกุล โกมลสิงห์ (2550 : 32) กล่าวถึงการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ขาดกระบวนการที่เป็นรูปธรรมเฉพาะบริบทของแต่ละท้องถิ่นที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นและสอดคล้องกับดวงธิดา พุทธะกุล (2554 : 46) พบว่า ขั้นนำการเรียนรู้เป็นขั้นที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ส่วนขั้นที่มีระดับการปฏิบัติได้น้อยที่สุดคือ ขั้นปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องส่วนใหญ่โรงเรียนวิถีพุทธมักขาดการต่อเนื่องในส่วนของการที่เป็นรูปธรรม

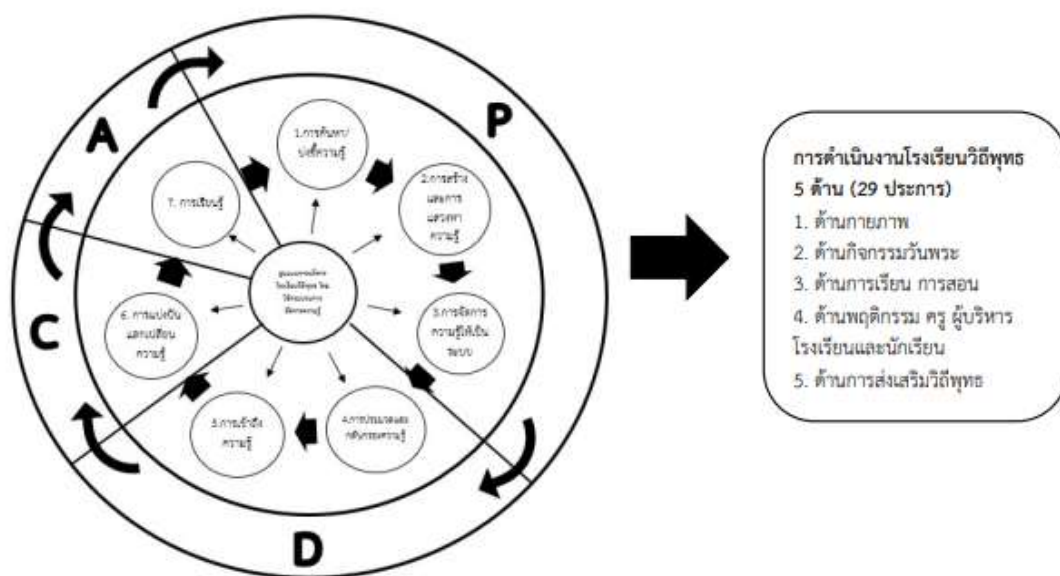
อภิปรายผลข้อที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า การเปรียบเทียบการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม โดยการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมของปี 2564 และ 2565 โดยรวม พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มีคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ค่าสถิติ t-test เท่ากับ 11.65 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 (Sig. < .05) แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือคะแนนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ มีค่าแตกต่างกัน สอดคล้องกับ วีรณัฐ สุทธิพันธ์ (2558) พบว่า ระบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ขั้นตอนการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และกิจกรรมการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษาโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุพจน์ สุเมธ (พานทอง) (2558 : 34-68) พบว่า การเรียนรู้ที่ดีย่อมต้องเกิดการพัฒนาชีวิตที่ดีและทันต่อวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันตลอดจนสู่ยุคแห่งอนาคตและสามารถเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกิดสันติสุขในสังคมนั้น ๆ

อภิปรายผลข้อที่ 4 ประเมินผลและพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกัตติกา ศรีมหาวโร (2556 : 57-84) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการทดสอบของโรงเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีสารสนเทศและนวัตกรรมเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของครูต่อการใช้ระบบการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ระดับมาก และสายทอง หลากจิตร์ (2555 : 51-80) พบว่า 1) ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายก่งไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย โดยรวมเกือบทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมสามารถองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม ก่อนนำไปทดลองใช้ต้องมีการเตรียมการดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยกำหนดไว้ (P) โดยกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินการไปตามระบบงานที่ออกแบบหรือกำหนดไว้ พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ (D) นอกจากนี้ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูและบุคลากรร่วมกันตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

อย่างไร (C) และมอบหมายให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธต่อไป (A)

2. การสื่อสาร โดยการประชุมชี้แจงให้ครูร่วมการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โดยกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน (P) ดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่วางแผนไว้ มีความเป็นกัลยาณมิตรในการทำงานช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพงานร่วมกัน โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตามแนววิถีพุทธ (D) ผู้บริหารมอบหมายหน้าที่ให้ครูดูแลโรงเรียน มีมาตรการในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุขและสิ่งมอมเมาทุกชนิด (C) เพื่อเก็บเป็นข้อมูลใช้ในการวางแผนการดำเนินการในปีต่อไป (A)

3. การฝึกอบรม การเรียนรู้ ผู้บริหารและบุคลากรกำหนดเป้าหมายและกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นโดย (P) ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการเข้าร่วมประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการตามหลักไตรสิกขาตามที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ (D) สามารถตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนาได้ (C) เพื่อให้บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสนใจและมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้ดียิ่งขึ้นไป (A)

4. กระบวนการและเครื่องมือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมตามคู่มือการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม 29 ประการ (P) โดยครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเห็นคุณค่าธำรงรักษาให้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา (D) มีการตรวจสอบผลการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุผลการประเมินอัตลักษณ์ 29 ประการ สู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม (C) และสนับสนุนให้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มาสอน เพื่อให้การดำเนินการอำนวยการมีการปรับปรุง สมรรถนะของกระบวนการอย่างต่อเนื่อง (A) โดยกิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมอัตลักษณ์ 29 ประการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนาและ

ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพ คุณธรรมและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัย พบว่า การสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ สามารถบริหารโรงเรียนวิถีพุทธให้ดำเนินเป็นไปตามงานโรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการ ของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับใช้ได้สถานศึกษา

2) ผลจากการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ไปใช้เพื่อให้การดำเนินการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธเกิดประสิทธิภาพ การกำกับ ติดตาม ดูแล มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้รูปแบบ จะต้องติดตามดูแล เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาให้การแนะนำ ช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธจำแนกตามสังกัดและภูมิภาค

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2548). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัตติกา ศรีมหาโว. (2556). การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสระบัว. นครศรีธรรมราช : โรงเรียนบ้านสระบัว, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.

- งามจิต จิตจักร. (2558). *บทบาทในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 3. นนทบุรี : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐดล โกมลสิงห์. (2550). *การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 2. กรุงเทพฯ : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงธิดา พุทธะกุล. (2554). *กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งต่อคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนวิถีพุทธในอำเภอบางพลี* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ ผาสุกยี่ด. (2550). *การจัดการความรู้ : ฉบับมือใหม่หัดขับ*. กรุงเทพมหานคร : ไยไหม.
- โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม. (2563). *รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2563*. เชียงใหม่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
- พระมหาสุพจน์ สุ่มะ (พานทอง). (2558). *ไตรสิกขาสู่การพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2(2), 49.
- วิจารณ์ พานิช. (2546). *การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วีรณัฐ สุทธิพันธ์. (2558). *การบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1. ฉะเชิงเทรา : วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2552). *การพัฒนาการสอนสร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สายทอง หลากจิตร. (2555). *การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายกมไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย*. พิษณุโลก : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักการศึกษา. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์.